

XX. Mendeko Euskal Literatura eta Literatura Espainiarra
2. Ekoizpena.
Ahozko produkzio formalerako estrategiak: Informazioa planifikatu eta bilatu, testuingururatu eta aztertu. Entzuleenganako eta azalpen-denborarako egokitzapena. Ez-hitzezko elementuak. Argudiatutako ahozko deliberazioa.
Idatzizko ekoizpenerako estrategiak: informazioaren bilaketa, planifikazioa, idazketa, berrikustea eta edizioa hainbat euskarritan.
Jarrera kritikoa eta zorrotza informazio-iturrien sinesgarritasunaren aurrean eta norberaren testuak sortzean besteek egiten dituzten sorkuntzen aurrean.
Aipamenak eta erreferentzia bibliografikoak egiteko prozedurak.
Hitzezko hizkuntzaren, ez-hitzezkoaren eta ikonikoaren erabilera ez-sexistarako jarraibideak. Genero-kontzientzia eta genero-ikuspegia.
Literatura-asmoko testuak sortzeko jarraibideak, irakurritako obretatik abiatuz.
Literaturako obra edo zatiei buruzko testu-azterketa eta -iruzkinak, generoei, aldiei, lanei eta egileei buruz eskuratutako ezagutzak aplikatuta.
3. Elkarrekintza.
Izaera formaleko elkarrekintzarako jarraibideak. Hitza hartzeko eta emateko jarraibideak. Elkarrizketa-kooperazioa eta hizkuntza-adeitasuna.
Entzute aktiboa, asertibitatea eta baliabideak gatazkak elkarrizketa bidez kudeatzeko eta konpontzeko.
Parte-hartze aktibo, gogoetatsu eta egokirako jarraibideak.
Hizkuntza inklusiboa eta diskriminazio mota oro baztertzea, diskriminazio sexista barne.
4. Informazio-alfabetatzea.
Informazioa fidagarritasun-, kalitate- eta egokitasun-irizpideen arabera bilatzeko eta hautatzeko estrategiak.
Berriz landutako informazioa sormenarekin eta jabetza intelektuala errespetatuz komunikatu eta zabaltzeko estrategiak.
Etiketa eta aztarna digitala.
Proiektuak egiteko plataformak (booktrailerrak, podcastak...).
5. Ikaskuntzari buruzko gogoeta.
Bakarkako eta taldeko lana antolatzeko estrategiak. Erantzukizunak bere gain hartzeko jarraibideak.
Jarrera proaktiboa talde-lanean.
Autokonfiantza eta ikaskuntzari buruzko gogoeta.
Norberaren ekoizpenen inguruko jarrera kritikoa, haien hobekuntzari begira.

EGUNGO MUNDUAREN GATAZKAK ETA ERREALITATEAK, ETA KOMUNIKABIDEEKIN ETA SARE SOZIALEKIN DUTEN ERLAZIOA

Egungo Munduaren Gatazkak eta Errealitateak, eta Komunikabideekin eta Sare Sozialekin duten Erlazioa 1. mailako jakintzagaia ikasleei esparru kontzeptual bat emateko helburuarekin sortu zen; gaur egungo problema-tika nagusiei buruzko hausnarketaren bidez eta postmodernitatearen eragin handiena duten pentsalari batzuek egungo gizarteari buruz duten ikuspegiaren bidez, ikasleei teknologia berriek, Komunikabideek eta Sare Sozialek informazioaren kudeaketan jokatzen duten funtsezko eginkizunean eta iritzi publikoa-ren orientazioan duten eraginean pentsatzeko aukera eman diezaieten.

Ikasleei gako jakin batzuk eman nahi zaizkie inguratzen gaituen errealitate soziala, politikoa eta ekono-mikoa ulertzeko, eta gai horiei buruz eta gure garaiari buruz hausnartzen duten egileengana hurbilketa txiki bat egin nahi da, informazioaren tratamendua aztertuz bertan arreta jartzeko, batez ere Komunikabideetan eta Sare Sozialetan. Informazioaren kudeaketa beti izan da funtsezkoa gizarteentzat, baina iraultza teknologikoak eta sare sozialek aldaketa handiak ekarri dituzte. Beraz, gai horiei buruzko ezagutza txiki bat eta hausnarketa ezinbestekoak dira gure ikasleek egungo

gizartea ulertzeko eta autono-mia handiagoa garatzeko, parametro berrien pean funtzionatzen duen mundu honetan belaunaldi digi-talean jaiotako herritar gisa.

Irakasgai honek —jorratzen dituen gaiak eta alderdiak askotarikoak direlako eta, batez ere, gai horietara hurbiltzeko aukera asko daudelako— Batxilergoko funtsezko kompetentziak eta etapako helburuak modu integratuan garatzeko espazio egokia eskaintzen du. Planteatzen den egungo gizartearen azterketak, maila funtzionalean zein maila intelektualean, jorratzeko modu diferentek (informazioa bilatzea, gizarte-mekanismoak ulertzea, diskurtso filosofikoak aztertzea, argudiozko elkarrizketa kooperatiboetan oinarritutako gogoeta, etab.) eskatzen dituzten gai asko aztertzen ditu, eta horrek zuzenean edo zeharka funtsezko kompetentzia guztiak lantzea eragiten du. Hori guztia kontuan hartuta, eta erlazio zuzena duenez, jakintzagaia horietako lautan zentratzen da bereziki: hizkuntza-komunikaziorako kompetentzia, kompetentzia digitala, kompetentzia pertsonala, soziala eta ikasten ikastekoa, eta herritartasunerako kompetentzia.

Gorago azaldutakoarekin bat etorritik, bai gertakarietatik, bai hausnarketatik errealitate soziala jorratzen duten irakasgaien —hala nola Filosofia, Filosofiaren Historia, Espainiako Historia edo Mundu Garaiki-dearen Historia, Artearen Historia eta abar— eta izaera teknikoagokoak dituzten irakasgaien —Ikus-en-tzunezko kultura, Teknologia eta Ingeniaritza, Ekonomia edo Enpresa eta negozio-ereduak— arteko lotura da jakintzagai hau. Gaur egungo gizarteak ulertzeak, eta, zehazki, horietan Komunikabideen eta Sare Sozialen bidez tratatutako informazioak duen rola, berekin dakar bai gizartea ulertzea —haren izaerari eta funtzionamenduari buruzko ikuspegi propioa eraiki ahal izateko —, bai bitarteko horien azpian dauden mekanismoek —alderdi teknologiko eta ekonomikoan— nola funtzionatzen duten jakitea. Horregatik, garrantzitsua iruditzen zaigu irakasgai honek jokatzen duen papera ikasleei ikuspegi integratzaile eta holistikoa emateko orduan, lehen aipatutako jakintza eta kompetentziekiko.

Irakasgai honetako funtsezko kompetentziak zazpi puntutan antolatzen dira, eta horiek, oro har, bi multzotan bana genitzake. Lehenengoak oinarritzko jakintzekin lotura estua duten lau kompetentzia biltzen ditu: 1., 2., 3. eta 5.a. Lehenengoa ikasleek postmodernitatearen ezaugarriak barneratzearekin lotuta dago, egungo pentsalari eraginkorren diskurtsoetatik abiatuta. Helburua da jorratutako gaien buruzko interpre-tazio bat egitea, gai horien eta ikasleen bizi-ingurunearen arteko loturak ezarriz. Hirugarren kompetentzia espezifiko teknologia berrien, Komunikabideen eta Sare Sozialen esparruko ezagutza teknikoek dagokie, haien funtzionamenduan sakonduz, egungo gizarteko informazioaren fluxua eta kudeaketa aztertu ahal izateko, baita horiek eremu sozial, ekonomiko eta politikoekin duten erlazioa ere. Bigarren kompetentzia gaur egungo munduaren problematika nagusiei lotuta dago, eta bere helburua ikasleek —euren azterketak eginez eta euren ulertuz— problematika horien konplexutasunaren aurrean kokatzeko gai izatea da, horietan parte hartzen duten faktore indibidualak eta kolektiboak, eta gure ingurune hurbilean duten presentzia identifikatuz. Hori zuzenean lotuta dago 5. kompetentziarekin, mundu globalizatuko egungo errealitateaz, eta estatuen eta kulturen arteko koexistentzia-harremenez arduratzen baita.

Bigarren multzo batean 4., 6. eta 7. kompetentziak erlazioa ditzakegu, izaera praktikokoak, baina horien garapenak lotura estua izan behar du aurrekoekin. Ikasleak orientatu ahal izateko beharrezkoa den ezagutzen esparrua ezarri ondoren, helburua da beren portaeren azterketa egitea, egungo problematiken inguruan, batez ere informazioaren kudeaketari dagokionez, jarrera eta ohitura kontzienteagoak eta oinarrituagoak izateko. Seigarren kompetentziaren helburua da oinarritzko jakintzak alde aurreko analisi eta ikerketa baten bidez lantzea, azaldutako gaien buruzko ezagutzak ikasleen eskura jartzeko. Hausnarketara eta ikasleek beren posizionamenduak eraikitzen zuzenean bideratutako jakintzagaia da. Horrela, gai konplexuei buruzko pentsamendu propioa garatzeko, ikasgelan kooperazioko argudiozko elkarrizketa sistematizatu erabili behar da, ikasleen elkarrizketen eta posizionamenduen oinarri izango den informazioa barneratzearekin batera. Eta azaldutako guztia gauzatzen laguntzeko, 7. kompetentzia informazioa bilatzeaz, aukeratzeaz, tratatzeaz eta antolatzeaz arduratzen da, hainbat iturritatik abiatuta, ikasleekin euren pentsamendu kritikoa garatzen lagunduko diguten ezagutzak eskuratzeko.

Ebaluazio-irizpideen helburua da jakintzagaiaren kompetentzia espezifikoaren lorpen-maila zehaztea eta jakintzak zein neurritan barneratzen eta nola aplikatzen diren zehaztea, eta ikasleak bere garapen

pertsonal eta akademikorako jarrera eta balio garrantzitsuak hartzen ote dituen zehaztea. Haien formazioan, beraz, jakitea, egiten jakitea eta izaten jakitea aipatzen dira argi eta garbi. Hortaz, oinarrizko jakintzei loturik, ebaluazio-irizpideek ikasteko prozesuak zein ikaskuntzaren emaitzak berak hartu behar dituzte kontuan, eta horiek behar bezala gauzatzeko, konpetentzia espezifikoen garapena zehaztuko den ikasteko testuinguru eta egoeretara egokitzeko moduko askotariko ebaluazio-tresnak beharko dira.

Oinarrizko jakintzei dagokienez, lau multzotan banatuta daude, eta horien ordena ez da nahitaezkoa; aitzitik, irakasle bakoitzak nahi duen moduan antolatu ahal izango du. Lehenengoak gizarte postmodernoaren azterketa du ardatz, ikuspegi filosofiko eta soziologiko batetik. Horren helburua ikasleei gure garaiko gai nagusiak ezagutaraztea da, aurrerago, gai horien eta egungo gizartean informazioaren kudeaketaren arteko harremanean sakontzeko, eta pentsalari garaikide eraginkorrenetako batzuk aurkezteko. Aukeratutako pentsalari horiek dagoeneko gogoeta egina dute Komunikabideei, Sare Sozialei, teknologia berriei edo XXI. mendeko problematika nagusiei buruz. Problematika horiek gainerako multzoetan landuko dira.

Bigarren eta hirugarren multzoek gaur egungo gai sozial, ekonomiko eta politiko garrantzitsuenak jartzen dituzte mahai gainean. Aurkezten diren problematika guztiek ez dute berdin eragiten, eta munduan ere ez dute presentzia bera, baina guztiak globalak eta gaur egungoak dira, eta modu batera edo bestera eragiten diete kultura eta gizarte-maila desberdinei. Gaur egungo gizartearen ardatz diren eta aurre egin behar diegun arazo nagusien inguruan gutxieneko ezagutza izateak berebiziko garrantzia du, pentsalari gure garaiari buruz egiten dituzten hausnarketek bezalaxe. Bi gauzak atzemateak gogoeta eragin behar du ikasgelan. Hemen, besteak beste, geopolitika, demografia, kontsumoa, hezkuntza, osasuna, lana, aisia, diskriminazioa edo indarkeria jorratzen dira, ikasleak errealitate konplexu baten aurrean kokatzeko ezinbestekoak direlako, eta errealitate horri buruz ikertu eta hausnartu behar delako. Informazioarekin zerikusia duten gaiak multzo horiek osatzen dituzten gai bakoitzaren arabera landuko dira.

Laugarren multzoa teknologia berrietan eta informazioaren kudeaketan oinarritutako jakintzez osatuta dago. Horrela, sare sozialen edo komunikabideen funtzionamenduari buruzko ikerketaren eta horrek biltzen dituen elementu sozial, politiko eta ekonomikoei buruzko ikerketaren bidez, helburua da inguratzen gaituen errealitatearen ulermena erraztea, ikasleek beren iritzia propioa eraiki ahal izan dezaten, intelektuala zein bizitzari lotua. Prozesu honetan funtsezko garrantzia hartzen du oinarrizko beste hiru jakintza multzoetan jorratutakoak.

Garrantzitsua da azpimarratzea, oinarrizko jakintzen ordenarekiko malgutasuna iradoki bada ere, ezinbestekoa dela guztiak modu orekatuan eta antzeko sakontasunez lantzea. Era berean, funtsezkoa da ikasturtean zehar hainbat multzotako jakintzen arteko etengabeko erlazioak ezartzea, ikasleei azaldutako guztiaren arteko erlazioa ulertzeko aukera emanez eta irakasgai hau aztertzen duen errealitatearen konplexutasuna modu integralean jasoko duen ikuskera eratzen lagunduz. Horregatik, garrantzitsua da hain zabala eta diziplinartekoa den azterketa-eremu baten aurrean, irakasleek alde aurretik ikertzea ikasleek zein multzotan dituzten gabezia handienak.

Azkenik, gogoratu behar da tokiko ikuspegiak, genero-ikuspegiak eta ikuspegi inklusiboak hezkuntza-praktikan txertatuta egon daitezen lortzeko, eredu artistiko, kultural, antropologiko, linguistiko edo sozialerara jotzea beharrezkoa denean, kontuan izan behar ditugu aniztasuna (funtzionala, sexual-afektiboa, ekonomikoa, jatorrikoa...), genero-berdintasuna eta euskal dimentsioa. Adibideak erreferentzia gisa erabili beharko dira pentsamendu gogoetatsua eta, ondorioz, pentsamendu kritikoa garatzeko. Gainera, Batxilergoan garrantzitsua da aipatu ditugun euskal dimentsioari eta inklusioari lotutako ideia eta egile jakin batzuen bidez erreferentzia teoriko jakin batzuk lantzea.

KONPETENTZIA ESPEZIFIKOAK

1. Postmodernitatearen berezitasunak ezagutzea eta interpretatzea, testuen, egileen eta gaur egungo gizarte-fenomenoen inguruko diskurtsoaren azterketatik eta interpretaziotik abiatuz, gai horien garrantzia ezagutzeko, eta gai izateko horiek norberaren eta gure ingurunearen bizitzeko moduekin lotzeko.

Irakatsi eta ikasteko prozesuan, pentsamenduaren historian zehar jada hainbat alditan aztertu diren alderdi sozial, kultural, artistiko, historiko, zientifiko eta politikotan sakontzen dute ikasleek. Une garaikidea da, bereziki azken 50 urteak eta Postmodernitatearen fenomenoak, gutxien sakontzen den garaia —oso hurbil dagoelako—. Horregatik, postmodernitatearen ideia —Modernitatearen joeren aurkakotasun edo gainditze gisa ulertuta— ez daukagu kontzienteki asimilatuta.

Irakasgai honek egungo errealitatea ulertzen lagundu diezaguketen esparru teorikoak eta kontzeptualak identifikatzen eta ezagutzen lagundu nahi du. Ulertu behar dugu zer den postmodernitatea eta zer eztabaida ekarri dituen gure bizitzetara, bai gizartean, bai arlo pertsonalean. Azken hamarkadetan pentsalari nagusi batzuek egindako hausnarketetan sakonduz, duela gutxiko fenomenoak aztertuko ditugu, horien aurrean jarrera kritikoagoa, kontzienteagoa eta ahaldunagoa hartzeko. Horrek lagundu egin behar die ikasleei hobeto ulertzen zerk duen eragina, eta horrek, batzuetan, baldintzatu egiten du egungo gizartea sentitzeko, pentsatzeko eta bizitzeko modua, eta, ondorioz, baita ikasleena bera ere. Hori guztia hainbat diziplinatan (Soziologia, Historia, Zientzia Politikoak, Filosofia edo Kazetaritza) argitaratutako hausnarketan azterketa kritikoaren bidez egingo dugu.

Konpetentzia espezifiko hau deskriptore hauekin lotzen da: HKK2, HKK3, KE1, KPSII4, HK1, HK3, KAKK1.

2. Egungo munduaren problematika nagusiak eta horien konplexutasun sistemikoa eta kausa anitzekoa identifikatzea eta aztertzea, informazioa kontrastatuz eta horiei buruz argudiatutako elkarriketa kritikoak eginez, prozesu horietan parte hartzen duten eragile indibidualak eta kolektiboak, horiek gure bizitzetan duten eragina eta bertan dugun erantzukizuna identifikatzeko.

Gaur egungo munduaren problematiken azterketatik eta horiei buruzko informazioaren kontrastetik abiatuz, eta haien konplexutasun sistemikoa eta kausa anitzekoa azpimarratuz, irakasgai honen helburua da ikasleak izatea, modu kritiko eta arrazoituan, errealitate soziopolitiko postmodernoen inguruko kezkek pizten lagunduko dieten jarrera kontzienteak eraikiko dutenak, ikerketa pertsonalaren bidez eta dinamika dialogikoetan parte hartuz. Egungo gatazka nagusiei buruzko ikerketa gidatu horrek erreferentzia-esparru egokia eman behar die ikasleei XXI. mendeko erronken aurrean herritartasun kontziente, kritikoki konprometitu, gogoetatsu eta konstruktibo bat osatzeko. Esparru horrek erronkek gure bizitzetan duten eragina eta bertan guk dugun erantzukizuna identifikatzen ditu.

Helburua da ikasleek erronka horiek eta haien inplikazioak ulertzea, erronken aurrean posizionatu ahal izateko, eta, ildo horretatik, erronken alderdi anitzak eta nahastutako eragileak aztertzea eta kategorizatzea. Ikasleen hurbileko errealitateari dagokionez zein gai orokorre dagokienez, berebiziko garrantzi du —irakasgai horren dimentsio teoriko-praktikoari jarraikiz— irakasleek arreta berezia jartzea bidezko zubiak eraikitzeari, betiere ikasleek errealitateari zentzua emango dioten beharrezko loturak ezar ditzaitez eta beren ekintzak gidatuko dituzten posizionamendu propioak eraiki ditzaten.

Konpetentzia espezifiko hau deskriptore hauekin lotzen da: HKK1, HKK2, HKK5, STEM2, KD1, KPSII1.2, KPSII4, HK1, HK3, HK4.

3. Teknologia berrien, komunikabideen eta sare sozialen antolaketa eta funtzionamendua ezagutzea eta kritikoki aztertzea, informazioaren kudeaketari dagokionez, kazetaritza, zientzia eta dibulgazio izaerako artikulak, testigantzak eta ikus-entzunezkoak aztertuz, mezuen funtzionamenduaren, informazio-fluxuen eta botere-erlazioen irudi argia lortzeko, baita mezuen eduki, antolaketa eta kontrolarena, eta horiek gizartean duten eraginarena ere.

Hautazko irakasgai honen ardatz nagusietako bat izan behar da ikasleek ulertzea komunikabideek eta sare sozialek iritzi publikoan, botere-harremanetan eta gizarte-harremanetan eta garapen orokorrean duten eragina. Testu idatzien, testigantzen eta ikus-entzunezko materialaren analisiak komunikabideen eta sare sozialen funtzionamenduari buruz ikertzeko eta gogoeta egiteko tresna izan behar du, mezuen forman eta asmoan sakonduz, bai zuzenetan, bai subliminaletan eta implizituetan.

Irakasleek gidatutako metodologia dialogikoarekin bat etorri egin behar da lana. Lan hori ikasleen ikerketan oinarritu behar da, eta beti komunikazio-zientzietatik, ingeniari teknologikotik, soziologiatik edo zientzia politikoetatik prozesuaren eragile izan daitekeen edozein gairi buruz sortutako edukien kontrastetik abiatu behar da.

Horren ondorioz, ikasleek mapa argigarriagoa lortu behar dute komunikabideak eta sare sozialak gartzak eta erabiltzeak dakarrena baino, horretan guztian zer interes nahasten diren kontuan hartuz. Horrela bakarrik eraiki ahal izango dute euren iritzi propioa tresna horiek gizabanako eta gizarte gisa eskaintzen dizkiguten arrisku eta aukeren aurrean.

Konpetentzia espezifiko hau deskriptore hauekin lotzen da: HKK1, HKK2, KD1, KPSII1.2, KPSII4, HK1, HK3, HK4, EK1.

4. Teknologia berrien, komunikabideen eta sare sozialen erabilera pertsonalak, eta aurkezten dizkiguten dilema etikoen aurrean dugun jarrera aztertzea eta zalantzan jartzea, autoanaliaren, gogoeta autonomoaren eta argudiozko elkarrizketa kooperatiboaren bidez, tresna horien erabilera arduratsua goak egiteko. Komunikabideak eta sare sozialak beste tresna bat dira egungo belaunaldiak gizarteratzeko. Euren erabilera etengabea eta orokorra izateak ez du esan nahi kontziente eta eraginkorra denik. Ezinbestekoa da hausnarketa kritikoa eta arrazoitua egitea, tresna horien kontrola erabiltzaileen esku egon dadin, eta ez alderantziz.

Irakasgai honen helburuak lortzeko, sareen banakako erabilera aztertzeaz gain, horien erabilerarekin —arriskutsua edo egokia baina espero ez diren ondorioekin— zerikusia duten hurbileko gatazkak edo gatazka globalak aztertuko dira. Garrantzitsua da zer litzatekeen komunikabideak eta sare sozialak modu desegokian erabiltzearen inguruan hausnartzea, gaur-gaurkoz egin nahiko genukeen erabilera horrekin —egokiagoa iruditzen zaigulako— alderatuta.

Konpetentzia horren bidez, beraz, ikasleek hainbat tresnen ezaugarrietan, erabileran, irismenean, arriskueta eta potentzialtasunean sakontzea lortu nahi da, autoanalitik eta autoezagutzatik abiatuta. Elkarrizketa kooperatibo argudiatzailetik zalantzan jartze gidatuak ikasleak XXI. mendeko komunikazio-sistemaren aurrean kontzienteago egingo dituzten tresnak lortzeko prozesua aktibatu behar du. Horrek autonomoagoak ere egingo ditu etorkizuneko aldaketan aurrean.

Konpetentzia espezifiko hau deskriptore hauekin lotzen da: HKK3, HKK5, KD4, KD5, KPSII1.2, KPSII4, HK3, EK2.

5. Estatu eta kulturen arteko koexistentzia-, hegemonia-, mendekotasun- eta sumisio-erlazioak identifikatzea, globalizazio-prozesuaren testuinguruan kokatuz eta horren aurrean dauden jarrerak ezagutzuz, gai horien inguruan jarrera kontziente eta argumentatua eraikitze eta etorkizuneko eszenatoki-aldaketetarako trebetasun kritikoak finkatzeko.

Gaur egungo munduko arazok inguratzen gaituzte, eta, komunikabideen eremutik hasi eta familia- eta gizarte-elkarrizketetaraino eta erakunde-munduraino, herritar gisa interpelatzen gaituzten hamaika mezu azaltzen zaizkigu. Estatu eta kulturen arteko koexistentzia-, hegemonia-, mendekotasun- eta sumisio-erlazioak —globalizazio-prozesuaren testuinguruan kokatuak— identifikatzea irakasgai honek planteatzen duen lanaren parte da, ikasleak gaitzeko gatazkei buruzko posizio propio eta kontziente bat eraikitzen.

Ezin ditugu ahaztu estatu eta kulturen arteko erlazioak, gaur egun gure ekoizpen- eta merkaturatze-sistemak zuzentzen dituenak, eta harreman horien ondorioak nabari dira bai jarduten duten nazioarteko testuinguruaren eraketan, bai estatu barne-egituretan. Globalizazioak eta azken hogeita hamar urteetako aldaketan emaitza ekonomikoek ondorio ugari dituzte —onuragarriak edo kaltegarriak— gure bizitzako esparru guztietan. Hori irakasgai honen beste ardatz batekin lotu behar da: nola iristen den informazioa herritarrengana; hori bereziki interesgarria da gaur egungo mundu aldakor eta konplexu honetan.

Jakintzagaiak planteatutako hausnarketa-prozesuaren parte da, batetik, existitzen diren problematiken aurrean dauden jarrerak ezagutzeko, eta, bestetik, alternatibak eraikitze ideiek duten zeregina. Ikasleek

ezagutzak integratzen eta iritziak emateko konplexutasunari aurre egiten lagundu behar diegu, informazioa osatu gabea edo mugatua izanda ere. Garrantzitsua da, halaber, judizio horietan haien ideien eta ekintzen ondorio diren inplikazio sozial eta etikoei buruzko hausnarketak egitea. Prozesu horretan, ezinbestekoa da informazioa kontrastatzeko eta argudiatutako elkarrizketarako lan kooperatiboa egitea, baina, aldi berean, ezinbestekoa da norberak bere hitzaldia edukitzea, oraina baldintzatzen duten eta etorkizuna, planetaren eta bertan bizi garen espezieen biziraupena eta duintasuna baldintzatuko duten gaiei lotutako jakintzak eta trebetasunak aktibatzeke.

Konpetentzia espezifikoa hau deskriptore hauekin lotzen da: HKK3, HKK5, KPSII4, HK1, HK3, HK4, EK1.

6. Argudiozko elkarrizketa kooperatiboa modu zorrotz, kritiko, tolerante eta enpatikoan egitea, elkarrizketa horrek behar dituen jarraibide etiko eta formalak barneratuz eta eskatzen digun kudeaketa emozionala identifikatuz, talde-jardueretan parte hartzearen eta komunikabideekin eta sare sozialekin lotutako gaien planteamendu dialogikoaren bidez, ideien kontrastea eta elkartrukea sustatzeko eta herritartasun aktiboa, emozionalki gaitua eta demokratikoa gauzatzeko.

Eredu dialogikoak, hasieratik, zalantzarik gabeko lehentasuna du pentsamendu abstraktua eta kritikoa garatzeko metodo gisa, eta herritartasun demokratikoa gauzatzeko funtsezko erreferente gisa. Hori da, beraz, argudiozko elkarrizketa gizarte-hezkuntzarako oinarria dela esan dezakegun konpetentzia garrantzitsuenetako bat. Lan egiteko modu honek gutxitan elkarrekin agertzen diren hainbat bertute batzen ditu: zorrotasun arrazionalaren eskakizuna, aniztasun ideologikoaren onarpena eta bat ez gatozen pertsonetara errespetuzko jarrera enpatikoa, jarrera komun bat bilatzeari eta elkarrekin aurkitzeari utzi gabe, eta desadostasuna nahitaez gatazka gisa ulertu behar izan gabe, ikuspegi aniztasun eta osagarritasun gisa baino.

Elkarrizketa, bestalde, ikaskuntzaren beraren antzeko prozesua da, honako hauek eraginpean hartzen dituen ia ikuspuntu pedagogiko orotatik: alderdi motibazionalak, emozionalak, ikaskuntza aktiboa eta esanguratsua, ikerketa edo aurkikuntza bidezko irakaskuntza, kolaborazio-lana edo bizitza osoko prestakuntza. Oro har, ziurgabetasunaren eta kritikaren elementuak era konstruktiboan integratzen ditu, eta aukera ematen du elementu horietatik abiatuta planteamendu berritzaileak eta gaitzizaileak aurkitzeko. Gainera, kooperazioaren, zintotasunaren eta eskuzabaltasun hermeneutikoaren printzipioei jarraitzen die, eta izaera irekia eta amaitu gabea du, baina horrek ez du esan nahi eraginkortasun txikiagoa duenik ikerketarako eta herritartasunaren jardun aktibo eta demokratikorako.

Azaldutako guztia guztiz beharrezkoa da garapen teknologikoak, oro har, eta komunikabideek eta, bereziki, sare sozialek planteatzen dizkiguten errealitate berriei buruzko hausnarketan.

Konpetentzia espezifikoa hau deskriptore hauekin lotzen da: HKK1, HKK5, STEM1, KPSII3.1, KPSII4, HK2, HK3, KAKK1, KAKK3.2.

7. Gaur egun garrantzitsuak diren arazoei buruz ikertu eta norbere produktuak ekoiztu, hainbat formatutan eta tokikotik globalera, informazioa bilatuz, aukeratuz, tratatuz eta antolatuz, eta askotariko iturriak erabiliz, ezagutzak eskuratzeko eta pentsamendu kritikoa garatzeko.

Informazioa bilatu, hautatu eta tratatzearekin lotutako trebetasunak eta prozesuak ezinbesteko tresnak dira ikaste-egoera guztietan, ezagutzaren gizartearen testuinguruan. Konpetentzia hori entrenatzea eta erabiltzea funtsezkoa da datuak, edukiak eta jakintzak eskuratzeko eta barneratzeko. Horretarako, bilaketa-sistemak, datu-baseak eta baliabide-plataformak ikasleentzat eskuragarri dauden ingurune digitaletan erabiltzearekin lotutako estrategia konplexuak garatu behar dira, eta, horrez gain, beste dokumentu eta iturri batzuk erabili behar dira. Ulermenezko irakurketarako, iturrien kritikarako, datuen maneiorako eta metaketarako oinarritzko prozesuak barne hartzen ditu, baita partekatutako informazioa modu eraginkorrean konektatzeko eta antolatzeko estrategia egokiak ere, bai ingurune indibidualetan, bai kolektiboetan.

Iritzi propioak sortzea, hainbat informazio-iturri egiaztatetik abiatuta eraikiak, eta funtsik gabeko iritziak eta informazio faltsuak bereizteko gaitasuna funtsezkoak dira aldi berean gehiegizko informazioa eta

nahita desinformatzea elkarrekin bizi diren gizartean. Gizateriari eragiten dioten arazo eta erronka nagusiekiko interesa eta sentsibiltatea izateak, bai ingurune hurbilenean, bai testuinguru globalean, eta komunikabideetan eta sare sozialetan sortzen diren eztabaiden jarraipena egiteak, herritarren jarrera kritikoa eta arrazoitua garatzeko beharra dakar. Konpetentzia horren garapenak ideiak eta pentsamen-
duak originaltasunez eta sormenez islatzeko gai diren produktuak egiteko beharra sortu behar du, forma testuinguru desberdinetara egokituz.

Konpetentzia espezifikoa hau irteera-profilaren deskriptore hauekin lotzen da: HKK1, HKK2, HKK3, KE1, KE2, STEM4, KD1, KD2, KD3, KPSII4, KPSII5, HK1, HK3, EK3, KAKK3.1, KAKK3.2.

EBALUAZIO-IRIZPIDEAK

Engungo Munduaren Gatazkak eta Errealitateak, eta Komunikabideekin eta Sare Sozialekin Duten Erlazioa.
1. konpetentzia espezifikoa
1.1. Postmodernitateari buruzko kontzepzio garrantzitsuenen ezagutza esanguratsua eskuratzea eta adieraztea, horiek ikertuz eta zein gairi erantzuten dieten identifikatuz.
1.2. Gizarte postmodernoarekin lotutako arazo, ideia, tesi eta eztabaida nagusiak identifikatzea, ulertzea eta horiei buruz eztabaidatzea, hainbat egileren engungo gizarte-fenomenoei buruzko testuen eta diskurtsoen analisi eta iruzkin kritikoa eginez.
2. konpetentzia espezifikoa
2.1. Engungo munduaren problematika nagusiak aztertzea eta ulertzea, diziplinartekotasunez, modu sistemikoan eta eraldatzailean, hainbat jakintza-eremutatik datozen datuak, kontzeptuak, ideiak eta prozedurak erabiliz, orientatuz, kontrastatuz eta kritikoki egituratuz.
2.2. Gaur engungo gizartearen gai nagusietan parte hartzen duten eragile indibidualak eta kolektiboak identifikatzea, ikasleen bizi-ingurunetik errealitate soziopolitiko globaleraino doan analisia eginez.
3. konpetentzia espezifikoa
3.1. Teknologia berrietan, sare sozialetan eta komunikabideetan dagoen informazioaren kudeaketaren konplexutasuna barne hartuko duen ikuskera sortzea, haren antolaketa eta funtzionamendua aztertuz.
3.2. Mezueta eta edukiko botere-erlazio implizituak identifikatzea, komunikabideetatik eta sare sozialetatik datorren hainbat motatako informazioa aztertuz, kontrastatuz eta iragaziz.
4. konpetentzia espezifikoa
4.1. Teknologia berrien, komunikabideen eta sare sozialen erabilerari buruzko jarrera kontzientea hartzea, arreta berezia jarritz informazioaren kudeaketan, norberaren eta ingurunearen praktikak aztertuz eta zalantzan jarritz.
5. konpetentzia espezifikoa
5.1. Gaur engungo arazo soziopolitiko nagusien aurrean jarrera propioa garatzea, estatuen eta kulturen arteko erlazioen azterketa geopolitiko eta filosofikoa eginez eta lehian dauden jarrera desberdinen inguruko argudiozko elkarrizketaren bidez.
5.2. Edozein gai problematikoren inguruan jarrera kritikoa izateko eta ideiak eta jarrerak garatzeko aukera ematen duten jarraibideak barneratzea, ikasgelako dinamikak errepikatuz. Dinamika horiek lehendik daudenekin alderatuz ideia berriak zalantzan jartzea, aztertzea eta lantzea sustatzen dute.
6. konpetentzia espezifikoa
6.1. Ideien kontrastea eta trukea eta herritartasun aktibo eta demokratikoaren jarduketa sustatzea, talde-jardueretan parte hartuz eta elkarrizketa arrazionala, errespetuzkoa, irekia, eraikitzailea eta egiarekiko konprometitua eginez, filosofikoki garrantzitsuak diren gai eta arazoei buruz.
6.2. Nork bere baitan identifikatzea ariketa dialogikorako indarguneak eta ahulguneak, bai maila tekniko-argumentatiboan, bai maila emozionalean, horiek konpontzeko estrategiak bilatuz eta ezarriz.
7. konpetentzia espezifikoa
7.1. Gaur engungo arazo garrantzitsuei buruzko informazioa bilatzea eta hautatzea, iturriak kritikoki tratatuz eta informazioak kontrastatuz.
7.2. Gaur engungo tokiko eta munduko arazo garrantzitsuak ulertzea eta adieraztea, erabilitako informazioan oinarritutako produktu propioak hainbat formatutan landuz.

OINARRIZKO JAKINTZAK

Egungo Munduaren Gatazkak eta Errealitateak, eta Komunikabideekin eta Sare Sozialekin Duten Erlazioa
1- Gizarte postmodernoaren ezaugarriak.
1. Postmodernitatearen hastapena. Modernitatearen eta errealitate postmodernoaren balioen gainbehera. Egiaren kontzeptua postmodernitatean. Gianni Vattimo... Jean-François Lyotard...
2. Frankfurtetako eskola eta arrazoi instrumentala: Max Horkheimer, Helbert Marcuse... Kritikak pentsamendu postmodernoari eta modernitatearen proposamen erreformistak: Jürgen Habermas, Hannah Arendt...
3. Eredu hegemonikoen haustura eta aukera-aniztasuna bizitzako esparru guztietan: kausak eta ondorioak. Zoriontasunaren kontzeptua gaur egungo gizartean. Desafekzio politikoa eta indibidualismoa.
4. Gai garaikideei buruz hitz egiten duten gaur egungo pentsalariak: Byung Chung Hal, Naomi Klein, Noam Chomsky, Zygmunt Bauman, Marina Garcés...
2- Egungo munduaren errealitate eta gatazka globalak.
1. Munduko eskualde geografiko handiak. Egungo munduaren antolaketa politikoa eta ekonomikoa. Multipolaritatea eta globalizazio ekonomikoa. Nazioarteko erakunde, aliantza eta multzo komertzial nagusiak.
2. Nazioarteko erlazioak. Iparralde eta Hegoalde globalak. Gerrak eta gatazka armatuak. Identitate- eta erlijio-gatazkak. Diplomaziaren eta nazioarteko erakundeen zeregina.
3. Globalizazio ekonomikoa eta kulturala eta horren ondorioak. Nazioarteko merkataritzaren fluxuak eta herrialdeen arteko desberdintasun ekonomikoa. Globalizazioa aro digitalean.
4. Aldaketa eredu demografikoan eta bizi-zikloetan. Zainketen kudeaketa. Arrazoi desberdinetatik eratorritako migrazio-mugimenduak: politikoak, klimatikoak, ekonomikoak...
5. Kapitalismoa eta enplegua aro digitalean. Publikoa eta pribatua egungo gizartean. Desparekotasuna eta pobrezia: ongizate-estatuaren krisia eta gizarte-polarizazioa. Langabezia eta lan-prekarietatea.
6. Ingurumenaren gaia. Ingurumen-iraunkortasuna. Baliabide naturalak/energetikoak eta horien ustiapenaren, eskasiaren edo agortzearen ondorioak. Klima-aldaketaren ondorioak. Ingurumena eta teknologia berriak.
3- Errealitate eta gatazka unibertsalak gaur.
1. Kontsumo-gizartea. Beharren sorrera, zaharkitze programatua eta kontsumoa bultzatzeko beste modu batzuk. Publizitatearen eragina. Kontsumismoa.
2. Politika gaur egungo gizartean. Desafekzio politikoa. Politikan parte hartzeko eskema eta modu tradizionalen eta egungo alternatiboen aldaketa. Polarizazio politikoa eta populismoaren eta estremismoaren gorakada. Komunikazio digitala egungo politikan. Askatasunak XXI. mendean.
3. Osasuna. Elikadura. Sedentarisismoa eta gehiegizko jarduera. Osasun mentala eta adikzioak. Teknologia berriak eta osasuna. Osasunaren kudeaketa. Jarrera azientifikoak.
4. Bizimoduak. Aisialdia eta horrek hainbat esparrurekin duen erlazioa: ekonomia, kultura, gizartea, ingurumena, hirigintza, osasuna... Aisialdiaren kudeaketa. Aisialdia aro digitalean. Bizimodu indibidualistak eta komunitarioak. Kuantifikaziorako joera.
5. Hezkuntza. Hezkuntzara sarrera. Hezkuntzaren inguruko hainbat ikuspegi. Hezkuntza aro digitalean. Kulturaren eta jakintzaren ikusmoldea eta balioa XXI. mendean.
6. Indarkeria eta diskriminazioa egungo gizartean. Homofobia, transfobia, xenofobia, aporofobia eta arrazakeria. Diskriminazioa eta genero-indarkeria. Bizikidetzan ematen den indarkeriarekin lotutako arazoak. Indarkeria eta diskriminazioa esparru digitalean.
4- Informazioari, sare sozialei eta teknologia berriei lotutako egungo munduaren gatazkak eta errealitateak.
1. XXI. mendeko aldaketa teknologikoak. Teknologia berriak eta sare sozialak: zer diren, zeintzuk diren eta zein ezaugarri dituzten. Teknologia berrien inguruko eztabaida etikoak. Tekno-optimismoa eta tekno-pesimismoa. Tekno-filia eta tekno-fobia.
2. Informazioaren gizartea. Kazetaritzaren, komunikabideen, sare sozialen eta iritzia sortzen duten beste eragile batzuen zeregina.
3. Informazioaren sorrera eta transmisioa sare sozialetan eta komunikabideetan. Informazioaren sustapena, omisioa, gidarritza eta zentsura. Boterea, ekonomia eta kontrol soziala. Big data: ezaugarriak, erabilerak eta arriskuak. Alborapen algoritmikoa eta informazioaren hiper pertsonalizazioa. Enpresa handiak eta software librea.

Egungo Munduaren Gatazkak eta Errealitateak, eta Komunikabideekin eta Sare Sozialekin Duten Erlazioa
4. Igorleen eta hartzaileen eskutik informazioaren kudeaketa egungo gizartean. Desinformazioa, gaininformazioa, informazioaren monopolioa, fake news, clickbait, erakarpenaren ekonomia... Egiazko irizpideak eta interesak informazioaren kudeaketan.
5. Sare sozialak gizarte-fenomeno gisa. Sare sozialak informazio- eta mobilizazio-iturri gisa. Sare sozialak: adierazpen-askatasuna eta moraltasuna. Pribatutasuna informazioari, sareei eta teknologia berriei dagokienez.
6. Teknologia berrien eta sare sozialen ekarpenak eta arriskuak: telelana, sareak eta aktibismoa, eten digitala, zibersegurtasuna, datuen babesa. Indarkeria eta diskriminazioa esparru birtualean. Gaur egungo harreman afektibo-sexualak eta horien inguruan sortu diren industriak.

GIZA ANATOMIA ETA FISILOGIA

Giza Anatomia eta Fisiologia Batxilergoko bigarren mailarako aukerako irakasgai gisa eskaintzen da. Organismo bizidun baten eta hura osatzen duten atalen funtzionamendu normalaren azterketan oinarritzen da, zelulen barruko mekanismo molekularretatik hasi eta ehun, organo eta sistemen ekintzetara iritsi arte, eta organismoak, oro har, bizitzarako funtsezkoak diren zeregin bereziak nola gauzatzen dituen aztertuz, bere prozesu kimikoak eta fisikoak barne. Aitzitik, anatomia egituraren azterketa da, batxilergoko lehen mailan sakon ikasten den zati deskribatzailea. Hala ere, bereizketa hori gorabehera, bi diziplinak ezin dira banandu. Ehun edo organo baten funtzioa hertsiki erlazionatzen da haren egiturarekin, eta pentsa daiteke egitura horrek bere funtziorako eraginkorra izateko eboluzionatu zuela.

Horiek horrela, fisiologia eta anatomia behar bezala ulertzeko, beharrezkoa da gorputzari, haren sistema eta aparatuei eta horiek funtzionarazten dituzten prozesu ugari buruzko ikuspegi orokorra eraikitzea. Beraz, irakasgai honetan giza organismoa sistema biologiko oso gisa aztertzen da. Eginkizun horretan, alderdi anatomiko eta fisiologikoak garatzen dira, baina baita osasun-egoera mantentzearekin erlazionatutakoak ere, Osasunaren Mundu Erakundearen (OME) definizioaren arabera. Gaixotasunaren edo lesio fisiopatologikoaren tratamendua eta prebentzioa aipatzen dira, haren kausei, ondorioei eta soluzio posibleei buruz hausnartuz, eta, bereziki azpimarratuz gaixotasun edo lesio fisiopatologikoarekiko erantzukizun pertsonala, garapen iraunkorrerako helburuen (GIH) garapenean laguntzeko, adibidez 3. helburua lortzeko aldera: "Guztiantzat eta adin guztietan bizimodu osasungarria bermatzea eta ongizatea sustatzea".

Batxilergoko 1. mailako Anatomia jakintzagaiaren curriculumean aipatzen den era berean, irakasgai hau hainbat ezagutza-arlotako oinarritzko jakintzek osatzen dute. Hori dela eta, irakasgai honekin gainjar daitezkeen edo beste ikuspegi bat eman behar zaien beste irakasgai batzuekin koordinatzeko premia azpimarratzen da.

Jakintzagaiaren curriculum-diseinuak Batxilergoko lehen eta bigarren mailako Anatomia eta Fisiologia irakasgaietako konpetentzia espezifikoen bitartez lantzen diren funtsezko zortzi konpetentzietan du abiapuntua. Konpetentzia horien garapenak trebetasunak eta pentsamendu zientifikoa indartzen ditu, eta ahalegin indibidualak eta kolektiboak sustatzen ditu osasunaren eta ohitura osasungarrien alde eta, azken batean, gure bizi-kalitatea hobetzeari begira. Irakasgai honetako funtsezko sei konpetentziak honela laburbil daitezke: giza gorputza egitura global gisa ulertzea; problemak ebatzea eta ikerketa txikiak egitea; egitura anatomikoen eta haien funtzioaren eskemak eta ereduak egitea; anatomiaren eta fisiologiaren zientzia gisako garrantzia eta haien ekarpena baloratzea; laborategiko lan esperimentalean trebetasunak eta abileziak garatzea; eta, azkenik, anatomiaren eta fisiologiaren ezagutza giza gorputza zaintzeko zein garrantzitsua den ulertzea.

Konpetentzien garapen-maila ebaluazio-irizpideen bidez neurtzen da; irizpide horiek jakintzagaiaren oinarritzko jakintzekin lotzen dituzte, curriculum-elementuak hertsiki lotuta egon daitezen.

Jakintzagaiaren oinarritzko jakintzek konpetentzia espezifikoak lortzeko funtsezko ezagutzak, trebetasunak eta jarrerak biltzen dituzte. Hori dela eta, irakasleek beren ustez garrantzitsuenak diren edo ikasleentzat interes berezikoak diren alderdi guztiak areagotu eta sakondu ahal izango dituzte.